

Brieven van pastoor Ecrevisse

1. Familie omstandigheden

door Peter van den Elsen

Petrus Ecrevisse was van 1765 tot zijn dood op vijftienvintig november 1799 pastoor van de Gemertse parochie. Hij was een priester van de Duitse Orde (soms Teutonisch Ordens Priester T.O.P. genoemd) en uit een groot aantal bewaard gebleven brieven blijkt dat tussen pastoor Ecrevisse en de secretaris van de Landkommandeur een intensieve correspondentie bestond. Uit deze brieven blijkt eveneens dat de pastoor goed bevriend was met secretaris Wilhelmi. Vaak beginnen de brieven met de aanhef "mijn zeer geeerde vriend", of iets van dergelijke strekking. De brieven zijn her en der in het archief van de Duitse Orde terechtgekomen, aangezien ze qua onderwerp geordend zijn (1).

In de brieven beschrijft de pastoor allerlei uiteenlopende zaken en belevenissen die betrekking hadden op zijn positie in de Gemertse parochiekerk. Het verging de pastoor in zijn eerste dienstjaren niet al te voorspoedig.

Petrus Ecrevisse riep bij de Gemertse bevolking de eerste jaren veel weerstand op. Misschien kwam dit wel omdat pastoor Ecrevisse niet zo gemakkelijk was als zijn voorganger(s). Vooral met de Gemertse geestelijkheid (zijn kapelaans en de vele van Gemert geboortige priesters) had hij het vaak aan de stok. Omdat in de brieven steeds dezelfde onderwerpen terugkeren, leek het mij verstandig de genoemde stof per onderwerp te rangschikken en te beschrijven. In grote lijnen zijn dan drie onderwerpen te noemen: I. Algemene en van familiale aard; II. De Gemertse priesters en de gratis miswijn; III. De kapelaans.

Pastoor Andreas Beckers stierf van sjagriijn.

Petrus Ecrevisse was in 1765 Andreas Beckers opgevolgd als

pastoor van de Gemertse parochiekerk. Andreas Beckers was op vierentwintig juni 1765 overleden, de doodsoorzaak vertelt pastoor Ecrevisse in één van zijn brieven !, waarin het nu volgende genoteerd staat (2):

"Mijn voorsaadt zaliger was eenen goeden man en goeden hospes, nochtans, hoeveel hij in vriendschap handelde is hij dogh van chagrin gestorven, dit is te schandelijk aangaande van Gemerts affairen quid novi contra kerck en armemeesters! "

De ouders van pastoor Ecrevisse.

Met de komst van Petrus Ecrevisse naar Gemert zijn ook zijn ouders in Gemert komen wonen. De ouders van Petrus werden al snel in de moeilijkheden betrokken. De tegenstanders van de pastoor waren bijzonder begaafd in het uitdenken van middelen om de pastoor te kwetsen.

Voor het eerst komen we de ouders tegen in een brief gedaateerd maart 1767. De vader van de pastoor blijkt dan doodziek te zijn. Sedert de eerste zondag van de vasten lag hij tussen leven en dood, doch eind maart was hij alweer op de betere hand. De pastoor hoopte dat hij spoedig 'de kamer' zou verlaten, waarschijnlijk wordt hier de kamer bedoeld, die langs de pastorie lag (3).

Eind 1767 worden de ouders bij de problematiek betrokken. De pastoor en zijn ouders worden beschuldigd van criminele overtredingen, die zij begaan zouden hebben in "den Pruyschen dienst". Hoe de beschuldiging precies luidde is niet bekend, de pastoor en/of zijn ouders zouden "iets" voor eigen gerief hebben gebruikt. De twist had mede hierdoor een ongekende hoogte bereikt.

Eind 1768 boeken de tegenstanders van de pastoor een succes, want de ouders verlaten op verzoek van de Landkommandeur Gemert.

Een diep bedroefde pastoor.

De pastoor was door het vertrek van zijn ouders zeer getroffen. Zijn droefheid was zelfs zo groot, schreef hij, dat hij amper in staat was een brief te schrijven. Ook zijn gezondheid werd door het vertrek van zijn oude en lieve ouders zwaar op de proef gesteld. Daarbij kwam nog, dat onder het volk de roddel ging, dat zijn ouders op bevel van de Land-

kommandeur vertrokken waren, hoewel dat niet waar was. (Het was een verzoek!!) De pastoor zag het voor z'n ouders somber in Iets verder schrijft hij:

"Wij die te vooren arm aan goederen waren, schijnen nu ook eerloos te worden. Daar komt nogh bij, dat ick niet weet, waarvan deselve desen winter sul-len leven, sij hebben niets en ick kan voor provisie deselve niet of luttel helpen. Mijne lieve ouders, als jaeren hebbende, den dood daarvan sul-len sterven, Godt den Heere wilt deselve voor wan-hoope bewaeren".

De Landkommandeur dacht dat door het vertrek van de ouders van Petrus Ecrevisse, de rust in Gemert spoedig zou terugke-ren. De pastoor was een andere mening toegedaan. Want, zo schreef hij, was er in Gemert rust voor onze komst. Ik zeg U, in Gemert was geen rust voor ons en zal ook niet gemakkelijk na ons komen.

Hoe het met de ouders van Petrus Ecrevisse vergaan is, is me niet bekend. Zeker is dat ze vanuit Gemert naar Maastricht vertrokken zijn, misschien dat de Landkommandeur ze onder-houden heeft.

*W. oodmoedighen en Trevergen
Dienaar G. G. Ecrevisse S. V. B.
het pastoor.*

*G. d. papa sel meandagh of
Dyandagh tot maastricht syn*

NOTEN:

- (1) Rijksarchief 's Hertogenbosch; Kommanderij Archief van de Duitse Orde Gemert, inv. Hfdst. IX 2a nr. 46. Volledigheidshalve kan gezegd worden dat in het archief van de Latijnse school en in de gedeponeerde kerkarchieven van Gemert en De Mortel (o.a. 2c nr. 3) vele brieven van Ecrevisse aanwezig zijn, deze brieven zijn qua onderwerp geïnventariseerd. Vandaar dat de brieven onder verschillende in-ventarisnummers terug te vinden zijn.
- (2) RA'sHB; Hfdst. 2a nr. 46, brief d.d. 14 oktober 1766 (zie Post Scriptum).
- (3) Peter van den Elsen, D'aaw pastorie in Gemerts Heem jrg. 20, 1978 blz. 77.

Reeds twee en een half jaar had Grietje gevangen gezeten voordat de schepenen konden besluiten welke straf ze haar op zouden leggen. Op 22 januari 1798 besloten de schepenen dan eindelijk dat Grietje in de gerechtskamer door de meester van de "scherpengeregte gegeesselt" zou worden. Aldus geschiedde, na de terechtstelling werd Grietje voor het leven uit Gemert gebannen. Ook de kosten van deze rechtszaak moest ze zelf betalen (4).

NOTEN:

- (1) RA'sHB; Gemert R 84 fol. 204 t/m 207 d.d. 7 mei 1804.
- (2) Ad Otten, Reconstructies Schoolstraat Gemerts Heem 63 blz. 3 t/m 10 en Gemerts Heem 64 blz. 3 t/m 20.
- (3) RA'sHB; Gemert R 50; d.d. 16-9-1797, d.d. 19-12-1795 (fol. 2,) en fol. 1 d.d. 30-11-1795. Verder komen nog aantekeningen betreffende Greetje's zaak voor in R 84 en in R 160, doch deze zijn van ondergeschikt belang.
- (4) RA'sHB; Gemert R 50, d.d. 22-1-1798.

